Dainius Balčiūnas

TYRINĖJIMAI KAUNE PANEVĖŽIO GATVĖS NR. 8 SKLYPE

Kauno senamiesčio 13 kvartalo, ribojamo Vilniaus, Panevėžio, V. Kuzmos ir I. Snitko gatvių, V dalyje 1985 m. ištirti du didesni plotai ir keletas šurfų, iš viso 288 m^2 plotas. Istorinės žinios buvo negausios, mūrinis užstatymas šioje kvartalo dalyje minimas nuo XVII a. pabaigos.

Kultūrinio sluoksnio storis yra nuo 1,7 iki 2 m. Pirminį paviršių sudaro oksiduotas rudas priesmėlis. Pats seniausias kultūrinis sluoksnis aptiktas prie Vilniaus gatvės. Rasta XIV a. pabaigai būdinga keramika, žalvarinis žiedas, smeigtukas. Intensyvių degėsių sluoksnis rodytų čia sudegus medinį pastatą. Sklypo priekinėje dalyje, matyt, ilgesnį laiką - iki XVII a. stovėjo medinis pastatas. XVI a. viduryje šalia medinio namo statomas mūrinis, su rūsiu. Tokia situacija gana dažna Kauno senamiestyje.

Rastas ir atidengtas visas rūsys, kurio plotas 60 m^2. Pastato ilgis - 12,6 m, plotis - 7,18 m. Rūsio sienos 85-90 cm storio, mūrytos iš plytų ir stambių akmenų. Sprendžiant iš sienų storio, pastatas turėjo būti 2 aukštų. Plytų rišimas renesansinis, tačiau P sienoje yra ir gotikinio. Į rūsį patenkama viduryje įrengta skliautuota laiptine su nišomis. R, P ir V sienose yra nišos. Rūsys buvo vėdinamas ir apšviečiamas R ir V sienose buvusių švieslangių. Perdengimas iš pradžių buvo medinis, vėliau sienos iškapotos, išmūryti skliautai. Jie uždengė R ir V sienos nišas. R ir P sienose buvo durys į pirmą aukštą. Pastatas nuo dabartinės Panevėžio gatvės atskirtas mūrine tvora. Į posesijos kiemą buvo įvažiuojama pro pastato P galą. Įvažiavimas išgrįstas akmenimis.

XVII a. pabaigoje ar XVIII a., sudegus prie Vilniaus gatvės stovėjusiam mediniui pastatui, ant arkinių pamatų buvo pastatytas mūrinis pastatas.

XIX-XX a. riboje pastatai sugriauti, tačiau rūsys naudotas iki 1950 m.

Prie atkasto rūsio P sienos buvusi apvali krosnis ir pašiūrė, kurios pamatai atkasti. Krosnis buvo kelis kartus perstatinėjama, susidarė storoki degusios žemės, pelenų sluoksniai. Apie krosnies paskirtį galima tik spėlioti, ji buvo ūkinė. Prie jos rasta puodyninių koklių šukių, buitinės keramikos, būdingos XVI a. pabaigai - XVII amžiui. Vienas iš įdomesnių radinių - smailadugnis indas su kiauryme. Aptikta nemaža duobė su XV a. pabaigos - XVI a. pradžios keramika, puodyninių koklių fragmentais.

Visoje tyrinėtoje teritorijoje ryškiausi yra XVI-XVII a. sluoksniai. XIX-XX a. susiformavo 60-80 cm storio sluoksnis iš buitinių atliekų, šlako. Apskritai storesnis kultūrinis sluoksnis susidarė Š teritorijos dalyje - prie Vilniaus gatvės.

Mindaugas Bertašius

TYRINĖJIMAI KAUNE, BUVUSIO JĖZUITŲ VIENUOLYNO TERITORIJOJE

1985 m. Kauno senamiestyje kasama šiluminė trasa ėjo per 8-tą kvartalą - buvusio jėzuitų vienuolyno teritoriją. Šiame kvartale yra ir žinomas "Perkūno namas", tačiau, išskyrus jo aplinką, jokie archeologiniai tyrimai neatlikti. Šiluminė trasa palietė visą teritoriją, greta esančią Santakos gatvę ir suteikė nemaža žinių apie šios miesto dalies raidą.

Ankstyviausi žmogaus veiklos pėdsakai aptikti ties Santakos-Daugirdo gatvių sankryža. Tai XIV-XV a. riboje buvę ariami laukai. Vėliau susidariusio kultūrinio sluoksnio storis siekia 1,9-2,25 m, į P ir V (Uosto ir Santakos gatvėse) jis plonesnis - 1,2-1,6 m.